Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

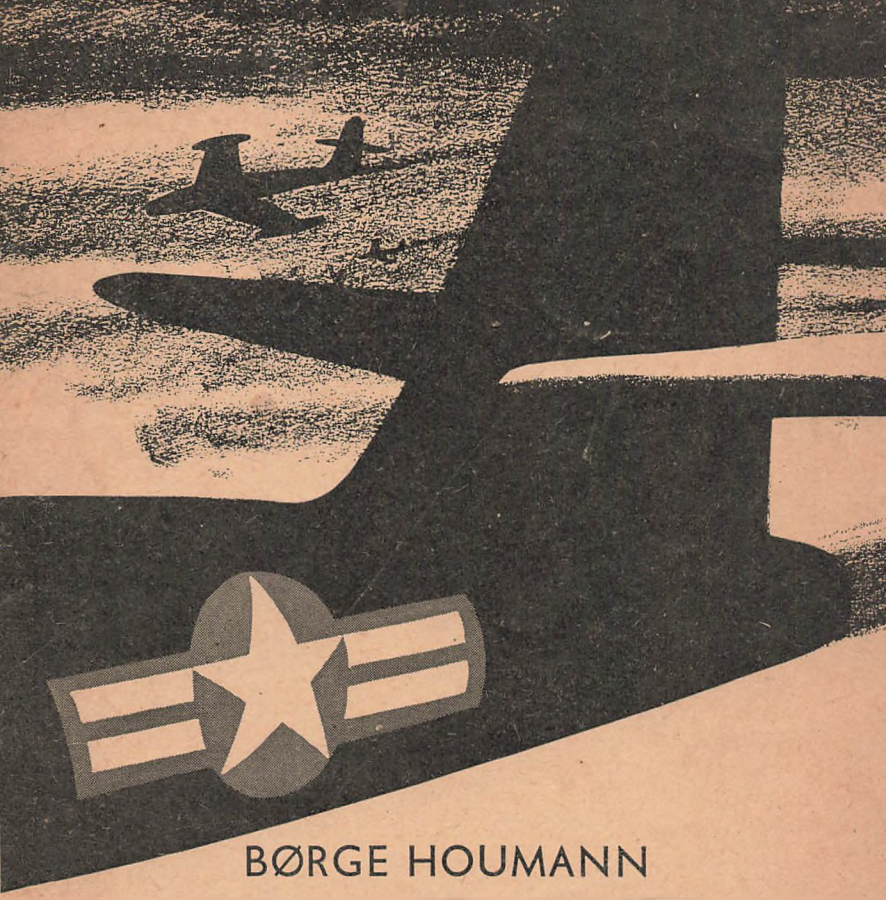
Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

BØRGE HOUMANN

HERRE I VORT EGET HUS

Nogle bemærkninger til debatten om stationering af fremmede tropper i Danmark

BØRGE HOUMANN

HERRE I VORT EGET HUS

Nogle bemærkninger til debatten om stationering af fremmede tropper i Danmark

Udsendt af
FORLAGET TIDEN
København
1953

Danmark – en »pindsvinestilling«!

Overfor det amerikanske senats udenrigsudvalg udtalte præsident (dengang general) Eisenhower den 1. februar 1951:

»Jeg regner ikke med, at disse lande (Danmark og Norge) kan stille mange styrker til rådighed. Man må *håbe* at de kan omdanne deres lande til en række *pindsvinestillinger* (hedgehogs), hvor de kan modtage støtte fra luft- og søstridskræfter og måske endog af et mobilt militærapparat bag stillingerne.«

UNIVERSAL TRYKKERIET

Baser – det vigtigste politiske spørgsmål i Danmark idag

Regeringens planer om at give USA tilladelse til at oprette baser og stationere fremmede tropper i Danmark er det vigtigste politiske spørgsmål idag.

De kæmpemæssige militære anlægsarbejder, som dels er færdiggjort, dels planlagt har med rette vakt undren og uro i befolkningen. Store strækninger landbrugsjord beslaglægges til militære formål, og hundreder af millioner kroner ofres på bygningen af flyvepladser, kanonstillinger, fæstningsanlæg m. v. af et omfang som langt overgår værnemagerarbejderne under den tyske besættelse.

Det er gang på gang fremhævet af militære sagkyndige, at disse anlæg er meget for store til, at dansk militær alene kan udnytte dem. Deres formål er at tjene som baser for udenlandske militære styrker.

Der kan ikke herske tvivl om, at oprettelse af sådanne baser og deres bemanding med en fremmed magts tropper ikke blot vil være i strid med alt, hvad der hidtil er erklæret fra den nuværende og tidligere regering og de beslutninger, rigsdagen har truffet ud fra disse erklæringer, men det vil tillige være et for Danmark meget farligt skridt.

For det første vil dette, at der stilles baser til rådighed for en fremmed magt betyde, at Danmark gøres til direkte deltager i en eventuel kommende krig og med vort lands beliggenhed så at sige på grænsen mellem øst og vest kan enhver forestille sig, hvilke rædsler og ødelæggelser det vil være ensbetydende med.

For det andet vil det betyde, at vort land allerede i fredstid udleveres til en ny, åbenlys besættelse. Enhver, der har

oplevet den tyske besættelse fra 1940 til 1945, vil vide hvad dette indebærer. Ingen regering vil kunne få befolkningens godkendelse af et sådant skæbnesvangert skridt.

For det tredie vil oprettelsen af baser og deres bemanding med fremmede tropper uvægerligt medføre, at Danmark drages endnu længere ud på den galskabens vej der hedder militarisering, og at befolkningen vil blive flået endnu mere hensynsløst gennem skatter og afgifter end det allerede sker for at tilfredsstille det umættelige militærapparat.

Derfor har planerne om baser og stationering af fremmede tropper fra første færd mødt modstand i befolkningen. Denne modstand har haft de største vanskeligheder ved at komme til orde, idet størsteparten af den »frie og demokratiske presses«s spalter såvel som radioen har været lukket for den.

Lidt efter lidt har modstanden imidlertid formået at gøre sig gældende. I første række takket være håndfaste tilkendegivelser fra en lang række af arbejderbevægelsens og husmændenes forskellige organer. Og modstanden har ikke været uden resultat. Den har i første række bevirket, at regeringen har fundet det mest hensigtsmæssigt gang efter gang at udskyde den endelige afgørelse, og derfor er det indtil dato – august 1953 – lykkedes at holde Danmarks jord ren for fremmede troppekontingenter.

Det seneste resultat: Hans Hedtoft siger Nej!

Det seneste resultat af den voksende modstandsbevægelse er Hans Hedtofts udtalelse den 23. juni 1953 på socialdemokratiets kongres.

Hans Hedtoft erklærede her – og fik tilslutning til – at socialdemokratiet ville sige

»Ja til A-pagt-samarbejdet og nej til permanent flyverstationering i den nuværende situation« (Social-Demokraten, 24. juni 1953).

Skønt Hans Hedtofts nej er meget elastisk og fuldt af forbehold, har det dog uden tvivl øvet den tilsigtede virkning på adskillige. De ræsonnerer som så, at når det store socialdemokrati nu har sagt nej, så er den hellige grav velforvaret og al videre kamp mod de amerikanske anslag kan uden videre indstilles. Intet kan imidlertid være mere forkert.

En gennemgang af Hans Hedtofts og de socialdemokratiske lederes stilling til spørgsmålet om baser og stationering af fremmede tropper viser, at de har bevæget sig fra den mest kategoriske afstandtagen over en kølig forståelse til en ligefrem lidenskabelig påkaldelse af fremmede tropper indtil de nu på kongressen er havnet i et såre betinget nej. En basemæssig karusseltur, der fuldt ud berettiger det spørgsmål, som mange allerede stiller: Hvad bliver det næste – hvornår siger de ja igen?

Det begyndte i 1948

Den 30. januar 1948 var Hans Hedtoft endnu statsminister. Og i denne egenskab udtalte han sig på denne dag i radioen om Danmarks udenrigspolitik. Han erklærede ved denne lejlighed bl. a.:

»Vi skal overhovedet ikke placere vort land i nogen blok ... Må jeg tilføje, at det efter min mening ikke kan være en dansk eller nordisk interesse at uddybe de altfor åbenbare modsætninger mellem øst og vest. Et endeligt brud mellem de stormagter, der stod sammen for at vinde krigen, ville være en katastrofe for os alle, måske ikke mindst for Norden.«

Da Land og Folk klog af skade udtrykte sin tvivl om, at regeringen virkelig også ville gennemføre en sådan politik, erklærede Social-Demokraten i en ledende artikel den 2. februar 1948, at dette var en »mistænkeliggørelse« af

»Danmarks politik, som atter og atter er blevet utvetydigt præciseret, sidst med statsministerens erklæring i radioen: *Vi skal overhovedet ikke placere vort land i nogen blok.*« (Fremhævet i Social-Demokraten).

Det var jo rene ord for pengene, og et standpunkt, som var sikker på at vinde tilslutning blandt langt det overvejende flertal af befolkningen.

Efter det nordiske statsministermøde den 10. februar 1948 gentog Hans Hedtoft denne forsikring. Det skete i følgende udtalelse til det svenske blad Expressen:

»Vi besluttede enstemmigt at sige ja til Marshallplanen, ja til fortsat nordisk deltagelse i FN og ja til udvidet samarbejde, men derimod bestemt nej til enhver form for blokdannelse.« (Social-Demokraten, 11. februar 1948).

Dette var som man vil se et langt mere kategorisk nej, end det Hans Hedtoft udtalte på partikongressen i 1953, og fremsat af en betydelig mere autoritativ Hans Hedtoft, nemlig af statsministeren og ikke kun formanden for det socialdemokratiske parti. Og hvad var det så værd, da det kom til stykket!

Danmark indrulleres i Atlantpagten

Vi rykker et år frem i tiden. Hans Hedtoft er stadig statsminister. Som udenrigsminister benytter han Knud Kristensens aflagte udenrigsminister, Gustav Rasmussen. Den 4. marts 1949 bliver den danske udenrigsminister over hals og hoved kaldt til Washington. Hans Hedtoft lader ham rejse, og den 17. marts vender Gustav Rasmussen tilbage med en »indbydelse« til at Danmark underskriver atlantpagten »i begyndelsen af april, sandsynligvis den 4. april.« (Rigsdagstidende, folketinget, spalte 3635).

Som i alle lignende tilfælde, hvor det har drejet sig om at efterkomme amerikanske invitationer, henstillinger eller ønsker, havde regeringen overordentlig travlt. Allerede 5 dage efter sin hjemkomst, den 22. og 23. marts 1949, forelagde Gustav Rasmussen »indbydelsen« for folketinget, som den 24. marts vedtog at sige ja tak med 119 stemmer mod 23, og allerede den 4. april var udenrigsministeren tilbage i Washington, hvor han prentede navnet Rasmussen – ikke Danmark – under den skæbnesvangre kontrakt.

Den korte tid, der var levnet Danmark til at tage stilling i en sag af så skelsættende betydning, og sagen selv, landets indlemmelse i en blok, hvis krigerske hensigter altfor tydeligt skinnede igennem trods alle beroligende forsikringer, måtte nødvendigvis fremkalde ængstelse og uro i befolkningen.

Den 23. marts 1949, den dag forslaget skulle finde sin endelige afgørelse i folketinget, samledes en af de største demonstrationer, København har set, foran Christiansborg. Mere end 75.000 mennesker fulgte opfordringen fra fredsvenner af forskellig politisk partifarve og fra Danmarks kommunistiske Parti til at møde op for om muligt i sidste øjeblik at bevæge rigsdagsmændene til at besinde sig. Det var forgæves. Amerikanerne fik deres vilje. Men det skete rigtig nok først efter at Hedtoft-regeringens medlemmer og atlantpartiernes ordførere havde lokket for rigsdagens medlemmer som ræven for gæssene. Der var næppe grænser for de beroligende forklaringer og de højtidelige forsikringer der blev afgivet både med hensyn til pagtens formål og de forpligtelser den pålagde og i fremtiden ville pålægge Danmark. Om base-spørgsmålet sagde udenrigsminister Gustav Rasmussen ved forelæggelsen af forslaget den 22. marts:

»Det spørgsmål har været rejst, om Danmark i kraft af sine forpligtelser efter artikel 3 til at deltage i fælles bestræbelser til udvikling af deltagernes kollektive evne til imødegåelse af væbnet angreb kan ventes at blive stillet overfor krav om at overlade fremmede magter militærbaser i fredstid. Hertil kan jeg svare med bestemthed, at der ikke vil blive spørgsmål om at oprette fremmede baser i Danmark (Rigsdagstidende, folketinget, sp. 3642).

Det var regeringen Hans Hedtofts udenrigsminister, der talte. Det var altså også socialdemokratiets forsikring til det danske folk og vel i første række til dets vælgere, udenrigsministeren udtrykte.

For yderligere at berolige sindene og dæmpe den gærende uro erklærede den socialdemokratiske ordfører, Julius Bomholt, den 23. marts – og man tør vel gå ud fra, at

han vidste, hvad han talte om, selvom tiden til at sætte sig ind i traktaten og dens forpligtelser havde været kort –:

»Der vil ikke i fredstid blive stillet baser til rådighed i det danske moderland«. (Samme sted, spalte 3712).

Da sagen herefter syntes at ligge ganske klar, foreslog Danmarks kommunistiske Parti at man gav traktaten følgende tilføjelse:

»Danmark vil dog ikke tillade, at der på dansk territorium oprettes eller opretholdes militære baser til brug for fremmede magter eller disses militære styrker.«

Heroverfor gentog udenrigsministeren sin forsikring om, at der ikke ville blive spørgsmål om at oprette baser i Danmark og tilføjede:

»Derfor er ændringsforslaget på dette punkt overflødigt . . .«

og folketinget afviste kommunisternes forslag med 129 stemmer mod 7 (samme sted, spalte 3946).

Danmark gik ind i atlantpagten under Hans Hedtofts og hans makkeres højtidelige forsikringer om, at alt var såre godt.

Men tvivlens orm gnavede stadig – også blandt det socialdemokratiske partis medlemmer – og i april 1949 så Socialdemokratisk Forbund sig nødsaget til at udsende en instruktiv pjece: *Danmark og Atlantpagten* til partiets og fagbevægelsens tillidsmænd. Heri erklærede det socialdemokratiske partis ledelse endnu engang højtideligt (side 27):

»*Ikke krav om baser.*

Det er også vigtigt, at der under udenrigsministerens forhandlinger i Amerika blev slået fast, at der ikke i fredstid ville være tale om i Danmark at stille baser til rådighed for andre landes styrker, ligesom vi må lægge vægt på den amerikanske udenrigsminister Dean Achesons erklæring den 18. marts om, at der må skelnes mellem episoder og angreb, som truer freden, og at revolutionær virksomhed ikke skal betragtes som angreb, medmindre den støttes udefra.«

Det var dengang. Når Amerika idag kræver baser og når danske politikere er villige til at efterkomme kravet, er der altså tale om et klart løftebrud, og det er i absolut strid med forudsætningerne for Danmarks tiltrædelse af atlantpagten.

»Set fra et militært synspunkt« . . .

Hvorledes skal man nu forklare Gustav Rasmussens og de ledende socialdemokraters kategoriske afvisning af, at der kunne blive tale om at stille baser til rådighed, når de dog senere, som vi skal se, blev endog meget ivrige forkæmpere for baser og endda erklærede, at baser var en naturlig konsekvens af atlantpagten?

Man kan enten være så venlig at mene, at de i 1949 var i god tro, at Amerikanerne simpelthen ikke havde gidet have ulejlighed med at sætte dem ind i detaljerne vedrørende den pagt, man tvang dem til at underskrive. Eller man kan være mindre venlig og mene, at de har vidst besked eller ialfald haft en anelse om, hvad der ville følge, men håbet på, at spørgsmålet ikke blev aktuelt lige med det samme og derfor bevidst har ønsket at holde det uden for diskussionen. Selve tanken, at få fremmede tropper stationeret i Danmark, synes ikke at have været dem hverken fremmed eller frastødende, men tvertimod ganske tiltalende, omend de nok har kunnet se de vanskeligheder og forviklinger, der kunne være forbundet med dens realisering.

Den 27. november 1949 talte den socialdemokratiske ordfører i militærspørgsmål på rigsdagen, Poul Hansen (Kalundborg) på et kursus arrangeret af Faglig Ungdom på den Internationale Højskole i Helsingør. Han sagde bl. a.:

»Når vi går i forsvarsforbund med andre nationer, må vi give afkald på en del af vor selvstændighed, og set fra et militært synspunkt ville det egentlig være ganske rart at have 40.000 amerikanske soldater stående her i landet. På den anden side er dette en oplagt provokation mod russerne, og derfor kan vi ikke have disse soldater.«

Det foreligger ikke oplyst, på hvilken krigsskole Poul Hansen har erhvervet den militære idioti, der får ham til at erklære, at det egentlig ville være ganske rart at have 40.000 lædernakker gående løse omkring i Danmark. Det får også være. Det afgørende er, at han på det tidspunkt ialfald var klarhjernet nok til at indse, at det ville være et yderst farligt ønske at få opfyldt. Dette sidste understregede han yderligere gennem en udtalelse til bladet Information den 5. december 1949, hvori det hedder:

»Og jeg understregede igen kraftigt, at det ikke blot ville være en provokation mod russerne, men at vi under ingen omstændigheder ønskede fremmede soldater her, ligemeget om det var tyskere, englændere eller amerikanere.« (Information, 5. december 1949).

Indtil nu er der altså intet at tage fejl af med hensyn til den socialdemokratiske partiledelses standpunkt. Den socialdemokratiske regerings udenrigsminister, Gustav Rasmussen, den socialdemokratiske ordfører, Julius Bomholt, den socialdemokratiske ordfører i militære spørgsmål, Poul Hansen (Kalundborg) og Socialdemokratisk Forbund forsikrer dels, at der ikke er og ikke vil blive tale om oprettelse af baser og stationering af fremmede tropper i Danmark som følge af vort medlemsskab af atlantpagten, og dels at det ville være en provokation mod russerne, om det skete, hvorfor fremmede tropper af enhver art er uønskede i landet.

Amerika strammer tøjlerne . . .

På et møde den 26. september 1950 besluttede Amerika, at atlantpagtlandene skulle oprette *en fælles militær styrke under en enhedsledelse* (enhedskommando). Denne amerikanske beslutning godkendtes af rigsdagsflertallet (kommunisterne stemte imod) den 18. oktober 1950, og den 18. og 19. december s. å. påhørte repræsentanter fra atlantpagtlandene i Bruxelles en række afsluttende bemærkninger fra Amerika angående den europæiske hær, udnæv-

nelse af øverstkommanderende m. v. Resultatet af disse »forhandlinger«, – som bl. a. var, at den øverstkommanderende over den danske hær ikke længere er dansk, men amerikansk – kom til behandling i rigsdagen den 30. januar 1951.

Det fremgik af debatten, at den danske regering endnu engang havde sagt ja til et amerikansk diktat, hvis rækkevidde ingen kendte ... Man havde sagt ja til en amerikansk øverstkommanderende, men krigsministeren, Harald Petersen, måtte overfor folketinget erkende, at regeringen endnu ikke – altså efter, at den havde sagt ja – anede, hvilke beføjelser, der var tildelt denne øverstkommanderende over den dansk hær:

»Disse beføjelser vil senere blive defineret af de højere atlantorganer.« (Harald Petersen, Rigsdagstidende, folketinget, spalte 1859, 30. januar 1951).

Det var en nærliggende tanke, at når regeringen kunne fraskrive sig al bestemmelse over Danmarks hær, flåde og luftvåben uden at kende nogetsomhelst til de nærmere betingelser og rigsdagen godkendte dette skridt, så kunne der også meget vel til atlantpagten have været knyttet betingelser, som den daværende socialdemokratiske regering ikke havde kendt, ikke havde måttet kende, eller ikke havde ønsket at kende, f. eks. med hensyn til baser og stationering af fremmede tropper.

Da Bruxelles-aftalerne pány var til behandling, i folketinget den 5. februar 1951, blev spørgsmålet om baser derfor rejst pány, dennegang af de radikale, som fandt enhedskommandoen mistænkelig, bl. a. fordi »der intet foreligger om, hvorvidt fremmede tropper eventuelt i fredstid kan placeres på dansk territorium.«

Den radikale ordfører fremhævede, at Norge havde sagt utvetydigt nej til at ville have fremmede tropper stationeret på norsk territorium i fredstid og spurgte: »Hvorfor har den danske regering ikke kunnet afgive en lignende erklæring her?«

Han blev her afbrudt af socialdemokraten Rasmus Hansen, som nede fra salen råbte:

»*Den er afgivet for længe siden!*« (Samme sted, spalte 2128).

Og frem stod atlantmakkeren, Ole Bjørn Kraft for at forsikre de ærede medlemmer og hele landets befolkning, at den tidligere socialdemokratiske krigsminister, hvis største indsats var, at han skaffede Danmark de kostbare jetjagere på halsen, talte sandt. Ole Bjørn Kraft sagde:

»At der ikke som følge af aftalerne i Bruxelles er nogen som helst forpligtelse for Danmark til at indrette baser for fremmede tropper her i landet, og at der heller ikke er nogen forpligtelse for Danmark til at modtage fremmede tropper her i landet, hvis vi da ikke selv ønsker, at de skal komme. Nu er det sagt klart og tydeligt.« (Rigsdagstidende, folketinget, spalte 2131).

Ja, nu var det sagt klart og tydeligt. Navnlig den lille tilføjelse »hvis vi da ikke selv ønsker, at de skal komme« hjalp til at tydeliggøre udenrigsministerens ord. Den fortalte, at der var afgørelser under opsejling, som regeringen endnu ikke turde vedgå, men som den gradvis søgte at indstille befolkningen på.

Regeringen bekender kulør

I februar 1952 afholdt atlantpagtlandene et hemmeligt møde i Lissabon, og her synes den danske regering at have kapituleret totalt for de amerikanske krav. I Lissabon var man, ifølge Berlingske Tidende, enedes om et storstilet base-anlægsarbejde, kaldet »infra-structure«, som skulle gennemføres hurtigst muligt. Berlingske Aftenavis, som er udenrigsminister Ole Bjørn Krafts specielle talerør, kunne den 26. februar meddele:

»De fælles anlæg, der omfattes af infra-structure-planen, tager for Danmarks vedkommende først og fremmest sigte på udbygningen af de flyvepladser, der indgår i det fælles forsvarssystem. Flyvevåbnet råder over følgende flyvestationer:

Flyvestation Aalborg, flyvestation Karup, flyvestation Skrydstrup, flyvestation Værløse, flyvestation Kastrup (som reserve).

Desuden har man til rådighed flyvestationerne Tirstrup, Beldringe (Odense) og Vandel. De består imidlertid i alt væsentligt kun af en reparabel betonstartbane hver. Det er ikke mindst udbygningen af disse flyvestationer, der indgår i infra-structure.

Hertil kommer, at der kan blive tale om fælles udgifter til forskellige kystbefæstningsanlæg.«

Der regnedes med, at Danmarks mer-udgifter som følge af infra-structure planen ville blive 430 mill. kroner.

Dette var i sig selv foruroligende. Endnu mer foruroligende var det, at Politikens korrespondent på Lissabonmødet konstaterede, at amerikanerne havde stillet krav om selv at bemande de nye baser, man var enedes om at oprette i Danmark.

Og den 16. maj erkendte finansminister Thorkild Kristensen i en tale på et møde i Give, at således var det. Ifølge referat i ministerens partiblad, Vejle Amts Folkeblad, udtalte Thorkild Kristensen:

»Det vil være naturligt, at et stadig større antal amerikanske flyvemaskiner placeres i England og andre vesteuropæiske lande. Det er tanker, som hidtil har været os fremmede, men som vi skal vænne os til, fordi det er et nødvendigt led i vort forsvar.«

De socialdemokratiske lederes kolbøtte: Fra absolut Nej til »en naturlig konsekvens«

For en række af de ledende socialdemokrater synes det hverken at have været særlig vanskeligt eller ubehageligt at vænne sig til tanken om stationering af fremmede tropper i Danmark.

Søndag den 29. juni 1952 talte fhv. finansminister H. C. Hansen ved et socialdemokratisk stævne i Kalundborg. Han sagde bl. a.:

»Om det samarbejde, der søges udbygget mellem atlantpagtens lande, skal opbygges og udbygges således, at de samarbejdende lande også i fredstid giver plads for visse atlantgrupper, kan vel ikke chokere nogen. Det foregår jo i England, Holland, Belgien og andre steder. Kommer det til at foreligge for os også, må vi sagligt ud fra de fælles interesser indenfor atlantpagtlandene og først og fremmest ud fra vore egne interesser tage standpunkt hertil. Idag kan vi vel nok indskrænke os til at sige, at princippet som sådan ikke kan bringe os ud af fatning. Det må vel tvertimod siges, at det er atlantpagtsamarbejdets naturlige konsekvens.«

Glemt var den socialdemokratiske udenrigsministers forsikring overfor folketinget: »Jeg kan med bestemthed svare, at der ikke vil blive tale om at oprette baser i Danmark.« Glemt var Julius Bomholts ligeså kategoriske forsikring. Glemt Poul Hansens udtalelse om, at det ville være en grov provokation mod Sovjetunionen og glemt alle de mange øvrige forsikringer og beroligende erklæringer. Det, der tidligere var så utænkeligt, at et kommunistisk forslag om at føje en paragraf ind i atlantpagten, der sagde, at fremmede tropper ikke ville blive modtaget i Danmark, afvistes som aldeles overflødig – det var i løbet af nul komma fem for H. C. Hansen og en række andre ledende socialdemokrater forvandlet til atlantpagtens »naturlige konsekvens« noget selvfølgeligt og ligetil, som »vel ikke kan chokere nogen.«

Løgn og bedrag var det altså fra ende til anden, alle de højtidelige forsikringer socialdemokratiske, venstre og konservative ministre og ledende partifolk gennem årene havde afgivet. Social-Demokraten indrømmede det med forbløffende åbenhjertighed, idet bladet den 6. juli 1952 skrev:

»Hele spørgsmålet om stationering af atlantstyrker her i landet må selvfølgelig vurderes... ikke på baggrund af en erklæring, der selvfølgelig ikke kan forpligte ud i fremtiden...«

Social-Demokratens redaktør var dog temmelig alene om at mene, at højtidelige erklæringer afgivet af ansvarlige ministre overfor rigsdagen ikke forpligter ud i fremtiden.

Modstanden mod regeringens planer voksede, også indenfor socialdemokratiets rækker.

Al socialdemokratisk opposition bringes til tavshed

Mens den socialdemokratiske presse som helhed lydigt fulgte direktivet fra oven om det ændrede syn på spørgsmålet fremmede tropper, dristede Silkeborg Social-Demokrat (nu kaldet Aftenposten) sig til at tale Farimagsgade imod. Det skete i en ledende artikel den 2. juli 1952, hvori det bl. a. hed:

»Det er dog den almindelige opfattelse, at vi i så høj grad som muligt bør være herrer i vort eget hus. Derfor bør landets ansvarlige politikere også sige nej til fremmede baser i fredstid. De kan gøre det med så meget større grund, som det under Gustav Rasmussens forhandlinger i Amerika forud for a-pagtens iværksættelse netop blev slået fast, at der ikke i fredstid vil være tale om i Danmark at stille baser til rådighed for andre landes styrker.«

Det udviklede sig til en livlig men desværre meget kortvarig diskussion mellem Social-Demokraten i Silkeborg og København.

Fra København erklæredes med dystert tonefald, at Silkeborgbladets holdning var »fuldstændig uforsvarlig« og man tilføjede truende: »I Silkeborg vil man nok ved nøjere eftertanke komme til samme opfattelse.«

Silkeborg svarede den 7. juli 1952:

»Storebror i København, Social-Demokraten, mener, at den forhåndsafvisning, vort blad er gået ind for, er fuldstændig uforsvarlig og uden saglig begrundelse. Vor begrundelse er imidlertid lige så saglig og forsvarlig som den erklæring, udenrigsminister Gustav Rasmussen fremkom med i folketinget i 1949 om, at der ikke ville blive tale om at oprette fremmede baser i Danmark. Efter at det atlantiske fællesforsvar er oprettet, mener Social-Demokraten ikke, at udenrigsministerens erklæring kan forpligte ud i fremtiden, især ikke, da dens grundlag med rigsdagens billigelse er bortfaldet. Dette turde dog være en tilsnigelse. Ganske vist har den danske rigsdag givet sin tilslutning til oprettelsen af det fællesatlantiske forsvar med hertilhørende enhedskommando, men hermed er på ingen måde samtykket i, at Danmark vil indgå på en fast stationering af fremmede styrker på dansk område... Storebrors påstand om, at der hverken er tale om »fremmede baser« eller om »fremmede styrker« men atlantiske styrker, hører

ingen steder hjemme, for da forsikringen blev fremsat om, at ingen fremmede baser ville blive oprettet, tænkte man ikke på f. eks. Zulukaffere, men slet og ret på amerikanere.«

Efter denne fornuftige salut lod silkeborgredaktøren sig beklageligvis tvinge til tavshed af den socialdemokratiske hovedledelse, skønt han, som vi senere skal se, havde hele Silkeborgs organiserede arbejderbevægelse bag sig i sin protest.

Udenrigsministeren lyver – og københavnerpressen tier

Et par dage før H. C. Hansen proklamerede den socialdemokratiske kolbøtte – fra absolut nej til uforbeholdent ja – var udenrigsminister Ole Bjørn Kraft over hals og hoved blevet kaldt til London for at modtage instrukser fra den amerikanske udenrigsminister Dean Acheson.

Københavnerpressen – med undtagelse af Land og Folk – fortalte, at det var danske ostepriser i Amerika, forhandlingerne drejede sig om.

Udenlandske telegrambureauer, som f. eks. United Press og Associated Press havde dog ellers givet de københavnske borgerlige og socialdemokratiske redaktører et ganske klart og åbenhjertigt referat af forhandlingerne, idet de telegraferede:

»Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft forhandlede idag i den amerikanske London-ambassade med udenrigsminister Acheson om udbygningen af NATO-forsvaret i Danmark. Kraft gjorde blandt andet rede for Danmarks og Norges holdning til forslaget om oprettelse af amerikanske luftbaser i de to lande.«

Som man ser, var der ikke en stavelse om ostepriser. I Frit Danmarks juli-nr. 1952 gav redaktør Kate Fleuron forklaringen på uoverensstemmelsen mellem de store telegrambureauers meddelelse fra London-mødet og den københavnske presses referater.

Udenrigsminister Ole Bjørn Kraft havde simpelthen haft en sammenkomst med de københavnske chefredaktø-

rer – med undtagelse naturligvis af Land og Folks redaktør. Mødet foregik under de hyggeligste former på hotel d'Angleterre den 25. juni kl. 20. Udenrigsministeren indviede her i dybeste fortrolighed chefredaktørerne i rejsen og dens formål, og bandt dem dermed til tavshed.

På anden måde kan det ikke forklares, at hovedstadsblade, som abonnerer på United Press, ikke bragte bureauets telegram om londonsamtalen, medens det stod at læse f. eks. i det konservative Aarhuus Stiftstidende, – som ikke havde været inviteret med til sammenkomsten på d'Angleterre og altså ikke var taget i ed.

Så dybt er den presse sunket, som til daglig roser sig af at være ytringsfrihedens og demokratiets sande vogter!

En bid mad og en dram på hotel d'Angleterre er tilstrækkeligt til at den »frie presses« frie chefredaktører bevidst kolporterer direkte løgnehistorier i spørgsmål, som er af den allerstørste betydning for vort lands hele fremtid. Komediens iscenesætter og regissør var – den socialdemokratiske legationsråd: Sigvald Kristensen!

Hans Hedtoft efterlyser folk, der har mod til at sige nej til baser!

Udenrigsministerens kombinerede oste- og baserejse til London efterfulgtes af en række mer eller mindre officielle danske og amerikanske regeringsudtalelser, der klart tilkendegav, at amerikanerne pressede på for at få basespørgsmålet afgjort. Samtidig blev det klart, at den danske regering med støtte af socialdemokratiet – hvis rigsdagsgruppe havde været indkaldt til et ekstraordinært møde i begyndelsen af september – var indstillet på at efterkomme kravet.

Under den udenrigspolitiske debat i folketinget den 31. oktober 1952 indtog spørgsmålet om baser og fremmede tropper derfor en central plads i forhandlingerne. Fra kommunistisk side blev der stillet forslag om, at folketinget skulle vedtage en sålydende dagsorden:

»Folketinget udtaler, at basering eller stationering af fremmede magters militære styrker på dansk territorium vil være i strid med de forudsætninger, hvorunder Danmark tiltrådte Den nordatlantiske Traktats Organisation, og ikke tjener til at fremme bestræbelser for fred og afspænding.« (Rigsdagstidende, folketinget spalte 627, 31. oktober 1952).

Denne dagsorden forkastedes af socialdemokrater, venstre og konservative, som i alle spørgsmål om militarisering af landet har stået ubrydeligt sammen. Kommunisterne og Kjeldgård Iversen (retsforbundet) stemte for dagsordenen, mens de øvrige retsstatsfolk, de radikale og Bodil Koch (socialdemokratiet) undlod at stemme.

Hans Hedtoft præciserede ved denne lejlighed de socialdemokratiske lederes nye standpunkt bl. a. i følgende vendinger:

»Hvis overvejelserne viser, at vi ikke ved egne kræfter er i stand til at gennemføre den ønskelige styrkelse af vort luftvåben, at vor egen bedømmelse af den udenrigspolitiske situation gør det tilrådeligt, og hvis vore allierede alle er enige om, at en stationering er formålstjenlig, ja, måske betragter den som en af forudsætningerne for mere effektivt at værne vort land mod en ny besættelses uoverskuelige katastrofe, så tvivler jeg om, at nogen ansvarlig dansk politiker vil have mod til at påtage sig ansvaret for et dansk nej . . .« (Rigsdagstidende, folketinget spalte 515, 31. oktober 1952).

Hele spørgsmålet om stationering (af atlantstyrker her i landet) må selvfølgelig vurderes som et led af det således oprettede fælles forsvar, ikke på baggrund af en erklæring, der selvfølgelig ikke kan forpligte ud i fremtiden.« (Rigsdagstidende, folketinget spalte 602, 31. oktober 1952).

Ja, sådan opfatter Hans Hedtoft altså socialdemokratiske udenrigsministres, ordføreres og andre ledende politikeres højtidelige erklæringer på den socialdemokratiske regerings, partiets eller egne vegne. Når den »højtidelige« erklæring ikke længere kan forliges med de amerikanske krav eller påtryk af anden art, krammes den sammen som en tømt cigaretpakning og kastes til side med en bemærkning om, at den selvfølgelig ikke kan forpligte ud i fremtiden.

Spørgsmål, som udenrigsminister Ole Bjørn Kraft ikke har svaret på!

»Udenrigsministeren har gentagne gange over for offentligheden udtalt, at de fremmede flyverstyrker, som han ønsker stationeret her i landet, udelukkende har defensive formål, hvilket vel må forstås således, at de kun er beregnet til at forsvare landet imod direkte angreb.

I de militære diskussioner om Skandinaviens luftstrategiske forhold betones det imidlertid, at Skandinavien – både for Vest og Øst – kan være ønskelig til basering af jagere til eskortering af bombemaskiner.

Vi tillader os at spørge om følgende:

1. Har udenrigsministeren kendskab til den omtalte opfattelse af stationeringens betydning for den strategiske bombning?
2. Kan en basering af jagere til eskortering af fremmede bombemaskiner kaldes defensiv ud fra danske synspunkter?
3. Hvorledes kan udenrigsministeren sikre, at fremmede flyverstyrker under fremmed kommando ikke i en given situation anvendes til eskortering af fremmede bombemaskiner fremfor til flyverdækning af danske tropper?

På grund af disse spørgsmåls betydning for Danmark vil vi mene, at den danske offentlighed må have interesse i at få disse spørgsmål besvaret«!

Det åbne brev til udenrigsministeren er underskrevet af:

Forstander for Østjyllands husmandsskole, *A. Andreasen,* Vinding ved Vejle, rektor ved Århus katedralskole, *Aage Bertelsen,* Århus, professor, dr. phil. *P. V. Glob,* Århus, redaktør for Skive Folkeblad, *Elin Hansen,* Skive, skoledirektør *Willemoes Hansen,* Randers, landsretssagfører *Aage Jeppesen,* Horsens, stadsdyrlæge *Sv. O. Koch,* Århus, redaktør *Larsen-Ledet,* Århus, professor, dr. med. *C. J. Munch-Petersen,* Århus, rektor *Arne Olesen,* Holte, overlæge, dr. med. *Martin Olesen, Nyborg,* fagforeningsformand for typograferne i Århus, *Kaj Rasmussen,* rektor *Søren Sikjær,* København, formanden for De samvirkende jydske husmandsforeninger, *Andreas Søndergaard,* Mors, amtsrådsmedlem *Emanuel Vestbo,* Tarm.

Juni 1953.

Denne opfattelse er det nok værd at erindre sig, når man vil bedømme værdien og holdbarheden af Hedtofts NEJ på den socialdemokratiske kongres.

Eiler Jensens atlantiske solo

Eiler Jensen, formanden for De samvirkende Fagforbund, er en mand, om hvem det ingensinde skal siges, at han ikke troligt og efter bedste evne stræbte efter at følge den socialdemokratiske partiledelses politik i alle dens faser.

Det varede derfor heller ikke længe efter, at H. C. Hansen på det omtalte møde i Kalundborg havde tilkendegivet socialdemokratiets nye kurs, før Eiler Jensen også fik lagt roret om. H. C. Hansen havde, som det vil huskes, pludseligt opdaget, at baser egentlig var »en naturlig konsekvens af atlantpagten« som ikke »kunne chokere nogen«. Eiler Jensen dokumenterede snart, at ham ialfald kunne det ikke chokere.

På et møde lørdag den 6. september 1952 i fællesorganisationen og den socialdemokratiske kredsorganisation i Åbenrå erklærede Eiler Jensen, som tidligere havde været en standhaftig nej-siger ligesom alle de øvrige ledende socialdemokrater:

»Naturligvis er det rimeligt, at forsvaret af hver enkelt område først og fremmest påhviler styrkerne fra vedkommende land selv, men det synes ikke unaturligt, at forsvaret af særligt udsatte områder forstærkes af styrker fra de lande, der ikke selv geografisk ligger i første linje.«

Dette var ganske vist ikke særlig klart udtrykt, men meningen var dog god nok, og Eiler Jensen skulle snart få lejlighed til at vise, at han tilfulde havde begrebet, hvorom sagen drejede sig.

Det skete under et af Eiler Jensens hyppige besøg i New York, at han blev interviewet af den amerikanske journalist John Morka fra det store bureau United Press i New York. Det er naturligvis en ikke ringe ære selv for formanden for De samvirkende Fagforbund i Danmark at få lej-

lighed til at udtale sig overfor verdensoffentligheden, og man forstår derfor, at Eiler Jensen virkelig har gjort sig umage for at redegøre for sin og sit partis stilling.

Eiler Jensen udtalte ved denne historiske lejlighed – og intervieweren forklarede, at Eiler Jensen talte meget langsomt og tydeligt, for at intet skulle misforstås:

»Jeg ønsker at gå videre end vore nuværende forpligtelser under NATO. Jeg anmoder om, at nogle britiske, amerikanske eller hvilke som helst andre vesthærstropper må blive stationeret i Danmark. Hvis der skulle komme et angreb, ønsker vi ikke at blive ladt i stikken. Vi ønsker at se tropper og flyvemaskiner i vort land... der må flyvemaskiner, mange flyvemaskiner og nogle landtropper til.« (Citeret efter Nationaltidende 4. december 1952).

Her må man jo virkelig sige, at amerikanerne fik rene ord for de mange dollars, de efterhånden har spenderet på Eiler Jensens og andres rejser til USA. Aldrig har man vist siden Frits Clausens dage hørt mage til tale i Danmark. Eiler Jensens anmodning om flyvere, mange flyvere var dog en kende for stram selv for den virkelig atlanttro presse. Men sligt er der råd for. Politiken, som er Danmarksmester i atlantisk tvetungethed, var straks på pletten med et diskret vink:

»Ejler Jensen vil uden tvivl udsende et dementi, når han ser, hvilken form og indhold hans udtalelser har fået i den amerikanske gengivelse.« (Politiken, 4. december 1952).

Og virkelig! Eiler Jensen udsendte et dementi! Straks efter sin hjemkomst fra Amerika fik han fra partiledelsen et praj om, at man ikke sådan skal lade munden løbe over med, hvad hjertet er fuldt af, heller ikke når man er i Amerika, og her er det Eiler Jensenske forsøg på et dementi:

»Jeg har naturligvis ikke til United Press sagt andet og mere, end hvad jeg har sagt her i landet, og jeg kan i den forbindelse henvise til mine udtalelser ved nogle møder i Sønderjylland i september.« (Social-Demokraten, 8. december 1952).

Retfærdigvis bør også den anden part i sagen, den interviewende journalist, høres. Han oplyser:

»I tirsdags opnåede jeg gennem fagforenings-kongressens pressesekretær i Freedom House et interview med hr. Eiler Jensen. Det fandt sted efter formiddagsmøderne, og samtalen varede i ca. 25 minutter.

Der var ingen tvivl om spørgsmålene og svarene. Flere gange blev de gentaget, og hr. Eiler Jensen talte i adskillige tilfælde særlig langsomt, for at jeg kunne gøre mine notater.« (Nationaltidende, 5. december 1952).

Eiler Jensen høstede ikke ros herhjemme. Fyns Tidende skrev således 5. december bl. a.:

»Man mindes den norske statsminister Michelsens ord til en mere betydelig mand end Ejler Jensen: »Nu gælder det om at holde Kæft«. Ikke alle og enhver bør rejse ud i verden og give besked om dansk udenrigspolitik. Det kan også blive *for* broget.«

Faglige ledere, arbejdspladser og fagforeninger protesterede mod Eiler Jensens kluntede forsøg i storpolitik.

Men i nøden skal man kende sine sande venner! I de amerikanske fagforbunds månedsblad, American Federationist, findes i marts-numret 1953 en artikel af Irving Brown om europæiske forhold. Heri hedder det bl. a.:

»I Skandinavien er det mest bemærkelsesværdige at berette den stærke og beslutsomme holdning, som er indtaget af lederne af De danske samvirkende Fagforbund til forsvarsspørgsmålet og tilstedeværelsen af amerikanske soldater i Europa. Lederne af denne organisation- mænd som Eiler Jensen og Einar Nielsen - har talt lige fra leveren i utvetydige vendinger. De er ikke blot for Danmarks forsvarsforanstaltninger og for NATO, men de hilser tilstedeværelsen af amerikanske tropper i Europa velkommen og byder dem specielt velkommen i Danmark.«

1. omgang sluttet: Fra Nej til Ja og så igen til Nej!

Vi er nu nået frem til socialdemokratiets kongres i juni 1953. Vi har et folketingsvalg og en folkeafstemning bag os, hvor spørgsmålet om baser og stationering af fremmede

tropper i Danmark efterhånden kom til at spille en meget væsentlig rolle, og hvor vi oplevede, at ledende politikere indenfor alle atlantpartierne på tur så sig nødsaget til i deres taler til vælgerne at tage mere eller mindre afstand fra deres egen atlantiske politik.

På et møde i Rønne udtalte Hans Hedtoft, at »Spørgsmålet ikke egner sig til afgørelse af menigmand«. Det mindede ubehagelig stærkt om Knud Kristensens og Scavenius' protester under besættelsen mod det, de kaldte »den private udenrigspolitik«. Senere ændrede Hedtoft sine udtalelser til vælgerne derhen:

»Jeg vil ikke lægge skjul på, at det forekommer mig, at en selvstændig og nøgtern vurdering af den udenrigspolitiske situation og dens muligheder vel i sidste instans må være afgørende for, om vi – alle forhold taget i betragtning – finder det formålstjenligt at tage et sådant skridt.« (Udtalelse til Information den 11. april 1953).

Det var jo en betydelig mere forsigtig stillingtagen end H. C. Hansens frejdige »naturlige konsekvens« der ikke »kan chokere nogen« for slet ikke at tale om Eiler Jensens bøn om flyvemaskiner.

Statsminister Erik Eriksen trådte længe vande og forsøgte at klare sig udenom spørgsmålet. Men på et møde i Silkeborg den 13. april 1953 gav han dog udtryk for sin utilpashed over befolkningens stigende modstand mod den planlagte amerikanske militære besættelse ved at erklære:

»Jeg er af den mening, at der skal tungtvejende argumenter til, for at vi skal sige ja.«

Der kunne citeres mange andre tilsvarende udtalelser fra valgkampen. Den direkte foranledning til, at atlantpolitikerne måtte tage spørgsmålet op var selvsagt den voksende modstand i befolkningen, som man forsøgte at besværge ved sådanne uldne udtalelser.

Denne modstand lod sig imidlertid ikke hverken besværge eller berolige. Valgets udfald gav ingen sikkerhed mod stationering af fremmede tropper og grundlovsfor-

slaget med dets landsforræderiske § 20 tjente kun til at øge usikkerheden. Den kummerlige sejr, grundlovspartierne vandt ved folkeafstemningen vidnede yderligere om uroen i befolkningen og modstanden mod de atlantiske planer.

Det har næppe været Hans Hedtoft og andre ledende socialdemokrater ubekendt, at en landsindsamling af underskrifter på en protest mod stationering af fremmede tropper i Danmark var under forberedelse, og at nogle af initiativtagerne hertil var kendte socialdemokrater som ikke følte sig beroliget af Hans Hedtofts udtalelser hverken før valget eller grundlovsafstemningen.

Hertil kommer, at vi står overfor et valg i september, hvor spørgsmålet pånу vil blive stillet hver eneste kandidat til folketinget: Er De for eller imod stationering af fremmede tropper i Danmark?

Stillet overfor disse ubarmhjertige kendsgerninger var det, at Hans Hedtoft på socialdemokratiets kongres den 23. juni 1953 erklærede:

»Alle forhold taget i betragtning bør det blive socialdemokratiets standpunkt, at vi takker for tilbudet om permanent stationering af allierede flyvere i fredstid, men meddeler, at vi i den nuværende situation ikke ønsker at modtage det.« (Social-Demokraten, 24. juli 1953).

Og dagen efter føjede Hans Hedtoft overraskende til, at dette Nej aldeles ikke var noget nyt:

»Det standpunkt har vi fastholdt, det er ikke ændret en tøddel ... vi bekender os hermed til en fortsættelse af den udenrigspolitiske linje, vi selv anlagde i 1949.« (Social-Demokraten, 25. juni 1953).

Om denne socialdemokratiske udenrigspolitiske linje fra 1949 har Hans Hedtoft, som allerede omtalt, erklæret, at den »selvfølgelig ikke kan forpligte ud i fremtiden ...«

At den nye udenrigspolitiske linje heller ikke skal forpligte ud i fremtiden – og ialfald ikke længere end til efter valget i september, har han forsåvidt allerede bebudet derved, at han dennegang kun siger nej til »permanent flyver-

stationering« (altså ikke til midlertidig) og kun i »den nuværende situation« (altså ikke, når valget er overstået).

Den 8. august talte Hans Hedtoft ved afslutningen af et tillidsmandskursus i Faxe Ladeplads og her afsvækkede han yderligere sit nej, idet han bl. a. motiverede det med følgende:

»en begrænset allieret flyverstationering i Danmark uden samtidig stærk militær dækning med fornødne hærstyrker og panserudrustning i Nordtyskland eller løfte herom er for os af tvivlsom militær værdi.« (Social-Demokraten, 9. august 1953).

Med andre ord synes den væsentligste forudsætning for at Hedtoft påny skal ændre sit nej til ja at være den, at amerikanerne eller englænderne sender større militærstyrker med panserudrustning til Nordtyskland, eller ialfald giver løfte om, at de vil gøre det. Og mon ikke de vil efterkomme dette beskedne krav – eller ialfald give løfte derom!

Der bliver således ikke meget tilbage af Hans Hedtofts nej, hvis han alene skal bestemme. Og hans makkere i atlantpagtsamarbejdet har da heller ikke noget øjeblik taget ham synderlig alvorligt.

Den 28. juni kunne Politiken rapportere fra atlantpagthovedkvarteret i Paris, at udtalelserne på den socialdemokratiske kongres

»forekommer iagttagere mindre alarmerende end indtrykket var efter det første kortfattede referat.«

Samme dag udtalte udenrigsminister Ole Bjørn Kraft på et møde på Lolland:

»Hedtoft fragår altså ikke, at spørgsmålet kan blive aktuelt, han mener blot ikke, det er det i øjeblikket, og jeg er ikke uenig med ham i, at sagen ikke foreligger umiddelbart til afgørelse.«

Et amerikansk telegram (A.P. 25/6 1953) udtrykker sig nok så klart, idet det rent ud erklærer, at udenrigsministerielle embedsmænd i Washington regner med:

»... at sagen pány kan blive taget op til nøgterne og konstruktive overvejelser, når det danske folketingsvalg i september er overstået.«

Der er altså ingen tvivl om, hvad man fra atlantisk side venter af Hans Hedtoft, nemlig, at hans kongres-nej efter september-valget pány skal forvandles til et Ja, og han har jo, som ovenfor påvist, selv forberedt vejen.

Det står til befolkningen og i første række til danske arbejdere at sørge for, at der ikke opstår en »situation« som gør det muligt for de socialdemokratiske partiledere pány at skifte standpunkt.

Hvad kan der da gøres?

Lad os et øjeblik se på, hvorfor socialdemokratiets uforbeholdne og fuldttonende Ja, som det første gang lød fra H. C. Hansen på Kalundborgmødet den 29. juni 1952, forvandledes til et – omend noget uldent – Nej på den socialdemokratiske partikongres kun et år senere, den 23. juni 1953.

Der kan ikke herske tvivl om, at det, der fik Hans Hedtoft til så pludseligt og på så dramatisk måde at lægge kursen om, var modstanden i befolkningen, i første række indenfor arbejderbevægelsen, herunder også indenfor det socialdemokratiske parti.

Denne modstand kom til udtryk under april-valget og gav som allerede omtalt anledning til en række forsigtige udtalelser fra de ledende atlantpolitikeres side.

Den kom til udtryk ved folkeafstemningen om grundloven, hvor ikke få af de 318.000 Nej-stemmer kom fra socialdemokratiske vælgere som på denne måde fik lejlighed til at give udtryk for deres utilfredshed med socialdemokratiets politik.

Den er kommet til udtryk ved spørgsmål fra foruroligede danske borgere, i lighed med det Åbne brev, som en

kreds af kendte mænd i juni 1953 tilstillede udenrigsminister Ole Bjørn Kraft. Dette Åbne brev findes side 19 i denne pjece.

Og den er endelig først og fremmest kommet til udtryk gennem den lange række af protestresolutioner, udtalelser og henvendelser fra fagbevægelsens mange forskellige organer såvelsom fra andre foreninger og sammenslutninger samt enkeltpersoner, der i det sidste år er tilgået De samvirkende Fagforbund, Socialdemokratiets Hovedledelse, den socialdemokratiske presses redaktører og regeringen.

Pladsen tillader ikke engang en opremsning af navnene på de mange, som har protesteret. Det må være tilstrækkeligt at nævne nogle enkelte fra efteråret 1952, altså fra tiden umiddelbart efter at socialdemokratiets ledelse havde ændret sit nej til ja.

Bestyrelsen for Jord- og Betonarbejdernes fagforening i København udtalte den 10. august 1952 bl. a.:

»Vi mener at være i fuld overensstemmelse med det store flertal af vore medlemmer og den danske arbejderklasse, når vi herved fremsender vor protest og udtaler vor tvivl om, at danske arbejdere fortsat stiltiende vil tage regeringens militær- og besættelsespolitik til efterretning, så meget mere som denne politik har medført, at arbejderne såvel økonomisk som socialt under denne politiske kurs har været i stadig tilbagegang.«

Tirsdag den 26. august vedtog repræsentanter for samtlige fagforeninger i Silkeborg på et fællesbestyrelsesmøde i *Arbejdernes Fællesorganisation* med alle stemmer mod 3 en protest til regering og rigsdag imod stationering af fremmede tropper i Danmark. (Den socialdemokratiske redaktør fra Silkeborg Social-Demokrat, havde altså ikke behøvet at kapitulere for »storebror« i København – han havde jo nemlig samtlige Silkeborgs arbejdere bag sig).

Fra *Hillerød fællesorganisation* sendtes i november en udtalelse til socialdemokratisk forbund, hvori man tilkendegiver sine betænkeligheder ved stationering af frem-

mede tropper i Danmark, og den socialdemokratiske formand udtalte ifølge referat i Nordsjællands Social-Demokrat: »Vi har pligt til at føre kritik frem, også når kritiken gælder vore egne.«

Det var ikke kun fagforeningsbestyrelser, fællesorganisationer og arbejdspladser, som protesterede.

Kvindernes internationale liga for fred og frihed meddelte i oktober rigsdagen, at ligaens 20.000 danske medlemmer gennem en landsomfattende kampagne ville arbejde for at fremkalde en ændret udenrigspolitisk kurs.

Der blæste en strid vind mod de socialdemokratiske partiledere i denne tid. På et stort møde i Fyens Forsamlingshus den 18. september rettede den kendte socialdemokrat, professor Jørgen S. Dich, et hårdt angreb på den socialdemokratiske partiledelse for dens deltagelse i atlantpolitiken.

Professor Dich sagde bl. a.:

»Jeg er gammel socialdemokrat. Måske ikke nogen særlig god socialdemokrat. Den, der i dag siger, hvad flertallet indenfor socialdemokratiet mener, er ilde faren. Partiets udenrigspolitiske standpunkt er taget af ganske få ledere – efter dem fulgte så hele ledelsen, og stillingen er nu den, at kun socialdemokrater, der ikke har særlige ønsker om karriere indenfor det politiske, kan som jeg sige deres mening.«

Protester, utilfredshedstilkendegivelser, krav om en ændret politik, dag efter dag, fra nær og fjern, fra høj og lav, fra store som fra små sammenslutninger – det var den magt, som bevægede Hans Hedtoft til på den socialdemokratiske kongres at ændre sit ja til et nej.

Og det er den magt – og der findes ikke nogen anden – som alene er i stand til at fastholde de socialdemokratiske ledere ved dette nej.

De har en gang tidligere skiftet standpunkt i dette spørgsmål. De er parat til at gøre det igen den dag »situationen« (d. v s. amerikanerne) kræver det.

På den anden side er der ingen tvivl om, at hvis modstanden mod stationering af fremmede tropper i Danmark fortsættes og forstærkes uden at lade sig vildføre af Hans Hedtofts forpjuskede nej, så vil det samlede danske folks nej være i stand til at gøre det af med en hvilken som helst regering, der vover at sætte sig op mod folkets vilje.

Danskerne skal være herrer i deres eget land.

Hvad de selv siger om a-pagt og baser

»Vi må udslette Moskva og enhver anden by i Rusland inden en uge efter begyndelsen af den kommende krig. Vi må i løbet af 3 uger forvandle ethvert centrum i Sovjetunionen til ruiner... Med underskrivelsen af den nordatlantiske pagt har vi sikret os de nødvendige baser...

(Formanden for bevillingsudvalget i repræsentanternes hus, Clarence Cannon, 13. april 1949).

Læs den gode orientering i

Aksel Larsen

Taler og artikler gennem 20 år

456 s., indb. 14 kr., hæftet 10 kr.

★

De har mange gange hørt Aksel Larsen i radioen og læst hans udtalelser — så ved De også, at hele hans gerning har mottoet:
Herre i vort eget hus!

FORLAGET TIDEN

Pris 50 øre